

TİCARET HUKUKU

- ▶ Ticaret Hukuku, ticari faaliyetleri düzenleyen bir özel hukuk dalıdır.
- ▶ Ticaret Hukukunun düzenlenmesinde kullanılan üç ayrı sistem mevcuttur:
 - ▶ *Subjektif Sistem (tacir)*
 - ▶ *Objektif Sistem (ticari işlem)*
 - ▶ *Modern Sistem (ticari işletme)*

TİCARET HUKUKUNUN ÖZELLİKLERİ

- ▶ Ticaret hukuku, özel hukukun diğer dallarından bağımsız olmakla kalmamış, hukuki ilişkileri düzenleme biçimi açısından da farklı uygulama şekilleri getirmiştir.
- ▶ Ticaret hukukunun özellikleri şu şekilde sıralanabilir:
 - ▶ Ticari örf ve adetlerin uygulanması
 - ▶ Şekilcilik
 - ▶ Korumacı yaklaşımın benimsenmesi
 - ▶ Hukuki görünüşe itibar edilmesi
 - ▶ Müteselsil sorumluluk getirilmesi

TİCARET HUKUKUNUN DALLARI

- ▶ Ticaret Hukukunun dalları şunlardır:
 - ▶ Ticari İşletme Hukuku
 - ▶ Şirketler Hukuku
 - ▶ Kıymetli Evrak Hukuku
 - ▶ Sigorta Hukuku
 - ▶ Deniz Ticareti Hukuku

TİCARET HUKUKUNUN DÜZENLENİŞİ

- ▶ Ülkemizde 1850 yılına kadar ticaret hukuku alanını düzenleyen ayrı bir kanun çıkarılmamıştır.
- ▶ Ticari işlere yönelik olarak Ülkemizde çıkarılan ilk kanun, **1850 tarihli Ticaret Kanunu** (Kanunname-i Ticaret)'tir (Fransız TK)
- ▶ **845 sayılı Ticaret Kanunu** (1926, karma)
- ▶ **6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu** (1956, Alman/İsviçre)

TİCARET HUKUKUNUN KAYNAKLARI

- ▶ Ticaret hukukunun kaynakları, **yazılı kaynaklar ve yazılı olmayan kaynaklar** olmak üzere ikiye ayrılır:
- ▶ Yazılı Kaynaklar
 - ▶ Kanunlar (TTK, ÇekK, TİRK, SPKan, KoopK. vs.)
 - ▶ Tüzükler (Ticaret Sicili Tüzüğü vs)
 - ▶ Yönetmelikler
- ▶ Yazılı Olmayan Kaynaklar
 - ▶ Ticari örf ve adetler
 - ▶ Ticari teamüller

TİCARİ İŞLETME HUKUKU

- ▶ Ticari İşletme Hukuku, Ticaret Hukuku'nun alt dallarından biri olup, ticari hayatın temel kural ve kavramlarını inceler.

KONULARI

- ▶ Ticari işletme kavramı
- ▶ Ticari iş ve hükümler
- ▶ Tacir ve tacir yardımcıları
- ▶ Ticaret sicili
- ▶ Ticaret unvanı, işletme adı ve marka
- ▶ Haksız rekabet
- ▶ Ticari defterler
- ▶ Cari hesap

- Ticaret Hukuku, ticari faaliyetleri düzenleyen bir özel hukuk dalıdır.
- Ticaret Hukukunun düzenlenmesinde kullanılan üç ayrı sistem mevcuttur:
 - ▶ Subjektif Sistem (tacir)
 - ▶ Objektif Sistem (ticari işlem)
 - ▶ Modern Sistem (ticari işletme)

- ⦿ “Ticari işletme, nakdi sermayeye dayalı olarak sürekli ve bağımsız şekilde iktisadi faaliyette bulunan ve bu faaliyet sonucunda esnaf işletmelerinin üzerinde bir iş hacmine sahip olan işletmedir”.
- ⦿ Ticari işletme kavramının dört unsura sahip olduğu kabul edilir:
 - ▶ Gelir Sağlama Amacı
 - ▶ Devamlılık
 - ▶ Bağımsızlık
 - ▶ Esnaf Faaliyeti Sınırlarını Aşma

- Ticari işletmenin malvarlığına dahil olan unsurlar, “maddi unsurlar” ve “maddi olmayan unsurlar” olmak üzere iki gruba ayrılır:
 - ▶ **Maddi Unsurlar:** Malî nitelik taşıyan doğrudan doğruya paraya çevrilebilen makine, alet, edavat, demirbaş eşya, hammadde gibi değerlerden oluşur.
 - ▶ **Maddi Olmayan Unsurlar:** Ticari işletmenin malvarlığı içinde işletmenin mahiyetine göre, ticaret unvanı, işletme adı ve marka, patent gibi maddi nitelik taşımayan unsurlar da bulunabilir.

- ▶ Ticari işletmeler, bütün halinde üçüncü kişilere devredilebilirler. Devir için maddi olmayan unsurla birlikte maddi unsurun asgari ölçüde işletmenin çalışmasını mümkün kılacak miktarının da devri şarttır.
- ▶ Ticari işletmenin devri alacaklılara ve iyi niyet sahibi üçüncü kişilere karşı devir işleminin tescil ve ilanı ile hüküm ifade eder.
- ▶ Devralan, işletmenin devrinden önceki borç ve taahhütlerinden de sorumludur.
- ▶ Devreden ise tescil ve ilandan sonraki borçlardan sorumlu olmamakla birlikte, önceki borç ve yükümlerden devralanla birlikte 2 yıl süreyle müteselsilen sorumludur. Bu iki yıl süreli sorumluluk alacaklının muvafakati ile ve borcun nakli hükümlerine göre ortadan kaldırılabılır.

- TTK.m.14/I uyarınca, “bir ticari işletmeyi, kısmen dahi olsa, kendi adına işleten kimseye tacir denir”.
- Bir gerçek kişinin tacir sıfatına sahip olabilmesi için, üç unsur taşıması gerekmektedir:
 - ▶ Bir ticari işletmeye sahip olma
 - ▶ Ticari işletmenin işletilmesi
 - ▶ Kendi adına faaliyette bulunma
- Bazı kişiler, tacir sayılmak için gerekli olan şartları taşımamalarına rağmen, kanunda tacir gibi sorumlu tutulmaktadırlar.
- Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tacir gibi sorumlu olan kişiler şunlardır:
 - ▶ Hukuken var olmayan bir işletme adına işlemlerde bulunan kişiler (TTK.m.14/III)
 - ▶ Bir ticari işletmeyi küçük veya kısıtlı adına işleten yasal temsilciler (TTK.m.15)

- **Küçük ve Kısıtlılar:** TTK.m.15'e göre, bir ticari işletme, küçük veya kısıtlı adına yasal temsilcisi olan veli veya vasi tarafından işletildiği takdirde, tacir sıfatı küçük veya kısıtlıya ait olur.
- **Ticaret Yasağı Olan Kişiler:** Kişisel durumu, yaptığı işin özelliği ya da icra ettiği meslek ve görevden dolayı hakkında kanun hükmü veya mahkeme kararı gereğince ticaret yapma yasağı bulunan kişiler, bu yasaklara rağmen ticaretle uğraşacak olurlarsa tacir sayılırlar (TTK.m.16/1). Çeşitli kanunlarda ticaret yasağı getirilen kişiler şu şekilde sıralanabilir:
 - ▶ Devlet memurları (DMK.m.28);
 - ▶ Avukatlar (AvK.m.31);
 - ▶ Öğretim üye ve yardımcıları (2547 sayılı K.m.36/a);
 - ▶ Noterler;
 - ▶ SPK, BDDK gibi üst kurulların başkan ve üyeleri (BankK.m.86)
- **Ticaret Yapması İzne Bağlı Olan Kişiler**
- **Adi Şirket Ortakları**
- **Donatma İştiraki**

TÜZEL KİŞİLER

17

- ▶ Ticaret şirketleri
- ▶ Ticari işletme işleten dernek ve vakıflar
- ▶ Ticari Şekilde İşletilen Kamu Teşekkül ve Müesseseleri

TACİR OLMANIN SONUÇLARI

18

- İflasa tabi olma: Tacirler her türlü borç ve yükümlerinden dolayı iflasa tabidirler. Tacir ticari işletmesini kapatıp ticaret sicilinden terkin ettirse dahi, durumun tescil ve ilanından itibaren daha bir yıl süre ile iflasa tabidir.
- Ticaret unvanı kullanma: Her tacir kanun hükümlerine uygun olarak bir ticaret unvanı seçmek ve kullanmak zorundadır. Bu tacir için hem hak hem de bir yükümdür.
- İşletmesini ticaret siciline tescil ettirme: Her tacir ticari işletmesini 15 gün içinde ticaret siciline tescil ettirmek zorundadır. Bunun yanında tacirin, kanunlarda tescil ettirilmesi istenen hususları tescil ettirme, ilanı istenen hususları da ilan ettirme zorunluluğu vardır.
- Ticaret odasına kaydolma
- Basiretli iş adamı gibi davranma: Burada objektif bir ölçü dikkate alınır. Yani tacirin kişisel durum ve yeteneğine göre göstereceği özen değil, ticaretinin özelliği göz önünde tutularak, tedbirli ve ileriye makul ve mutad bir oranda gören bir tacirin göstereceği özen ölçü görevini görür.

TÜRLERİ

19

Tacir Yardımcıları	
Bağlı Yardımcılar	Bağımsız Yardımcılar
Ticari Mümessil	Acente
Ticari Vekil	Tellal
Seyyar Tüccar Memuru	Komisyoncu

- ▶ Ticari vekil, ticari mümessil sıfatına sahip olmaksızın bir ticari işletmenin bütün işleri veya belirli bazı işlemlerini yürütmek üzere atanan tacir yardımcısıdır (BK.m.453).
- ▶ Ticari vekil, işletmenin bütün işlerini yönetmek üzere yetkili kılınmışsa, “genel ticari vekil”; sınırlı bazı işleri yapmak üzere atanmışsa, “özel ticari vekil” olarak adlandırılır. Örneğin, “fabrika müdürü” genel yetkili vekil, “satın alma sorumlusu” özel yetkili vekildir.
- ▶ Ticari vekil, ticari mümessile göre daha sınırlı yetkileri olan bir temsilcidir.

- ▶ Her tacir , ticari işletmesinin ekonomik ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini her iş yılı içinde elde edilen sonuçların tespit edilmesi için işletmesinin nitelik ve öneminin gerektirdiği tüm defterleri ve özellikle ismen belirlenen bazı defterleri tutmak zorundadır.
- ▶ **Gerçek kişi tacirin** tutması gereken defterler, yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri ile işletmesinin nitelik ve öneminin gerektirdiği (stok defteri, imalat defteri, senetler defteri gibi) diğer defterlerden oluşur. Kapsam itibarıyla küçük boyutlu bir işletmeye sahip olan tacir, bu defterlerin yerine işletme defteri tutma yolunu da izleyebilir.
- ▶ **Tüzel kişi tacirler**, gerçek kişilerden farklı olarak yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defterine ilave olarak karar defteri de tutmak zorundadırlar.
- ▶ Tacirler, tutulması zorunlu defterlere ilave olarak kendi istekleri ve ihtiyaçlarına göre kanunda öngörülmeyen çeşitli ihtiyari defterleri de tutabilirler. Örneğin, cari hesap defteri veya alacak defteri gibi defterler, tacirler açısından ihtiyari defter niteliği taşırlar.
- ▶ Kanunda öngörülen zorunlu defterlerin, kullanılmadan önce ticari işletmenin bulunduğu yerin ticaret sicili memurluğuna veya notere ibraz edilerek tasdik ettirilmek zorundadır. İhtiyari defterlerin ise, tasdik ettirilmesi şart değildir.

- ▶ Tacirler, ticari defterleri ile diğer hesap ve kâğıtları on yıl süreyle saklamakla yükümlüdürler.
- ▶ Ticari defter ve belgelerin saklanma süresi dolmadan, yangın, su baskını veya yer sarsıntısı gibi doğal bir afet nedeniyle ticari defter ve belgeleri ziyaa uğrayan tacir, bu durumu öğrendiği tarihten itibaren on beş gün içinde mahkemeye başvurarak “zayi belgesi” verilmesini istemelidir.
- ▶ Henüz kullanılmamış boş defterlerin ziyai hâlinde zayi belgesi istenemez.
- ▶ Ticari defterler, sahibi lehine delil olabileceđi gibi, aleyhine delil olma özelliđine de sahiptir.
- ▶ Yevmiye defterindeki kayıtların dayanağını teşkil eden belgelerin saklanmamış olması yevmiye defterindeki kayıtların ispat hukuku açısından geçersiz hâle gelmesine neden olur.